

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Son yıllarda Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM) kapsamında yürütülen uygulamalar, çocukların anayasal eğitim hakkını fiilen ortadan kaldıran, onları erken yaşta ve güvencesiz biçimde çalışma yaşamına iten bir yapıya dönüşmüştür. Çocukların eğitimden koparılması pahasına sürdürülen bu sistemin, çok sayıda çocuğun iş cinayetleri sonucu yaşamını yitirmesiyle sonuçlandığı; buna karşın sorumlu işverenler ve kamu görevlileri açısından yaygın bir cezazırlık pratiğinin sürdüğü görülmektedir. Bu kapsamda, MESEM uygulamalarının çocukların eğitim hakkı, yaşam hakkı ve güvenli çalışma koşulları üzerindeki etkilerinin bütüncül biçimde araştırılması; çocukların işçileştirilmesi ve nedenle meydana gelen çocuk ölümlerinin önlenmesine yönelik etkili, kalıcı ve bağlayıcı politikaların geliştirilmesi amacıyla, Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.25.12.2025

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

Erzurum Milletvekili

h-

GEREKÇE

Türkiye'de çocukların eğitim sistemi içinde tutulması devletin temel yükümlülüklerinden biridir. Ancak son yıllarda izlenen ekonomi ve istihdam politikaları, yoksulluğun derinleşmesi ve sosyal koruma mekanizmalarının zayıflatılması sonucunda çocuklar giderek daha erken yaşlarda çalışma hayatına sürüklenmektedir. Bu sürecin en belirgin araçlarından biri, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet yürüten Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM) olmuştur.

MESEM'ler, resmi olarak "mesleki eğitim" ve "istihdama hazırlık" amacıyla tanımlansa da uygulamada çocukların haftanın büyük bölümünü işyerlerinde geçirdiği, okul ortamından ve nitelikli eğitimden fiilen koparıldığı bir sisteme dönüşmüştür. Ortaöğretim çağındaki çocuklar, pedagojik denetimden uzak, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin yetersiz olduğu atölye, fabrika, inşaat ve benzeri alanlarda çalıştırılmaktadır. Bu durum, çocukların yalnızca eğitim hakkının değil, aynı zamanda yaşam ve sağlık haklarının da ağır biçimde ihlal edilmesine yol açmaktadır.

Bağımsız işçi sağlığı ve iş güvenliği izleme raporlarına göre 2024-2025 döneminde çalışırken yaşamını yitiren çocuk sayısı endişe verici boyutlara ulaşmıştır. 2024 yılı boyunca ve 2025 yılının ilk aylarında en az 70'ten fazla çocuk, iş cinayetlerinde hayatını kaybetmiş, bu ölümlerin önemli bir bölümünün MESEM kapsamında çalıştırılan çocuklar olduğu tespit edilmiştir. İnşaat, metal, mobilya, sanayi ve tarım gibi ağır ve tehlikeli iş kollarında çalışan 14-17 yaş aralığındaki çocuklar; iş güvenliği önlemlerinin alınmaması, denetimsizlik ve aşırı çalışma koşulları nedeniyle yaşamlarını yitirmiştir.

Yakın dönemde yaşamını kaybeden çocuklar arasında; 17 yaşındaki Alperen, 16 yaşındaki Zekai, 15 yaşındaki Nisanur, 14 yaşındaki İsa, 17 yaşındaki Tuğba ve 15 yaşındaki Cansu gibi isimler bulunmaktadır. Bu çocukların her biri, eğitim çağında olmalarına rağmen okul sıralarında değil,

işyerlerinde yaşamlarını yitirmiştir. Bu ölümler münferit kazalar değil; çocuk emeğini ucuz işgücü olarak gören sistematik bir politikanın sonucudur.

Öte yandan, MESEM uygulamalarına yönelik eleştirilerde bulunan sendikacılar, eğitimciler, veliler ve yurttaşlar hakkında adli ve idari işlemler başlatıldığı, gözaltı ve tutuklama uygulamalarının gündeme geldiği görülmektedir. Buna karşılık, çocukların ölümüne neden olan işverenler açısından etkili soruşturmalar yürütülmemekte, caydırıcı cezalar uygulanmamakta ve kamuoyuna yansıyan olayların büyük bölümü cezasızlıkla sonuçlanmaktadır. Bu durum, adalet duygusunu zedelediği gibi, çocukların işçileştirilmesini teşvik eden bir ortam yaratmaktadır.

TÜİK verileri de çocukların eğitim dışına itilmesini besleyen yapısal sorunlara işaret etmektedir. Güncel verilere göre çocuk yoksulluğu oranı yüzde 30'un üzerinde seyretmekte, her üç çocukta biri yoksulluk veya maddi yoksunluk içinde yaşamaktadır. Bu tablo, çocukların eğitimden koparılmasını "zorunlu" hale getiren bir baskı mekanizması yaratmakta; MESEM gibi uygulamalar ise bu yoksulluğu çözmek yerine, çocuk emeğini piyasanın hizmetine sunmaktadır.

Sonuç olarak MESEM'ler, mevcut haliyle çocukların nitelikli eğitime erişimini güçlendiren bir model olmaktan çıkmış; çocukların erken yaşta, güvencesiz ve tehlikeli işlerde çalıştırıldığı bir yapıya dönüşmüştür. Çocukların işçileştirilme ve çocuk ölümlerinin önlenmesi, yalnızca idari genelgelerle değil, kapsamlı bir Meclis araştırmasıyla mümkündür.

Bu nedenle; MESEM uygulamalarının çocukların eğitim hakkı üzerindeki etkilerinin, işçileştirilen çocuk ölümlerinin nedenlerinin ve sorumlularının, denetim mekanizmalarının neden işlemediğinin, cezasızlık pratiğinin hangi idari ve hukuki boşluklardan kaynaklandığının tespit edilmesi amacıyla TBMM bünyesinde bir Meclis Araştırması açılması zorunludur.

1			
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	E.Öm
3	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	Saruhan Öm
4	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	Halide
5	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	Özgül
6	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	Ayşe
7	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKİ	BATMAN	M. Rüştü
8	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	Zülküf
9	KAMURAN TANHAN	MARDİN	Kamuran
10	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	Hüseyin
11	SEVİLAY ÇELENK ÖZEN	DİYARBAKIR	Sevilay
12	YILMAZ HUN	İĞDIR	Yılmaz
13	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	Öznur
14	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	Ömer
15	NEJLA DEMİR	AĞRI	Nejla
16	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	Ferit
17	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	Ceylan
18	İBRAHİM AKIN	İZMİR	İbrahim
19	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	Kezban
20	MAHMUT DİNDAR	VAN	Mahmut